

III. Działalność kontrolna i prewencyjna

1. Dane ogólne w zakresie nadzorowanych zakładów

Okręgowy Inspektorat Pracy w Białymstoku w roku sprawozdawczym nadzorował na terenie woj. podlaskiego ok. 16 tys. podmiotów gospodarczych zatrudniających pracowników. Zdecydowana większość - 95% to zakłady zatrudniające od 1 do 20 osób, z których większość rozpoczęła działalność po 1989r. Najliczniejszą grupę podmiotów stanowią zakłady handlowe i usługowe, w dalszej kolejności zakłady prowadzące działalność produkcyjną (wytwórczą) oraz transportową.

Z ogólnej liczby nadzorowanych zakładów ponad 15% to jednostki o niskim stopniu zagrożeń wypadkowych, np. zakłady usługowo – handlowe, zatrudniające od 1 do 3 pracowników. Do grupy podmiotów o znacznym stopniu zagrożeń wypadkowych i chorobowych należą natomiast zakłady m.in.: obróbki drewna, budowlane i produkcji materiałów budowlanych, usług leśnych oraz produkcji artykułów spożywczych.

2. Działalność kontrolna – dane liczbowe

O doborze zakładów do kontroli decydowały następujące czynniki:

A. **Priorytety** działalności Państwowej Inspekcji Pracy przyjęte na lata 2004 – 2006:

1. Poprawa praworządności w stosunkach pracy, w szczególności przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, takim jak np. niewypłacanie wynagrodzeń, niezgodna z prawem i nieopłacana praca w godzinach nadliczbowych.
2. Koncentracja działań kontrolno-nadzorczych w dziedzinach gospodarki i konkretnych zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych.
3. Podejmowanie na coraz szerszą skalę działań o charakterze prewencyjnym.

B. Program działań jednorocznych, przewidzianych do realizacji, który w 2006r.. obejmował:

- ✓ kontrole problemowe i egzekwujące poprawę przestrzegania prawa,
- ✓ kontrole o charakterze diagnozującym (monitorującym) wybrane zagadnienia ochrony pracy,
- ✓ kontrole realizowane w ramach zadań własnych okręgowych inspektoratów pracy.

C. Harmonogram OIP na rok 2006, który zakładał m. in.:

- analizowanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy,
- sprawdzanie poprawności informacji składanych do ZUS przez pracodawców,
- kontrole zgodności obiektu z projektem budowlanym,
- kontrole nowych maszyn, urządzeń oraz środków ochrony indywidualnej w zakresie oceny ich zgodności z wymaganiami zasadniczymi,
- przestrzeganie uprawnień pracowniczych związanych z rodzicielstwem,
- kontrole przestrzegania przez pracodawców wymagań związanych z bezpieczeństwem przewozu drogowego towarów niebezpiecznych,
- kontrole związane z badaniem skarg,
- przestrzeganie przepisów dotyczących wynagrodzeń, ze szczególnym uwzględnieniem zakładów i branż o największej skali naruszeń prawa w tym zakresie,
- bezpieczeństwo pracy w zakładach charakteryzujących się największym nasileniem zagrożeń zawodowych (wzmoczony nadzór),
- przestrzeganie przepisów o urlopach wypoczynkowych,
- przestrzeganie przepisów o czasie pracy, w tym czasie pracy kierowców oraz pracowników agencji ochrony osób i mienia,
- przestrzeganie przepisów dotyczących zatrudniania pracowników,
- wykonywanie przez pracodawców orzeczeń sądów pracy,
- równe traktowanie w zatrudnieniu,
- przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp, w odniesieniu do młodych pracowników (w wieku do 26 lat),
- przestrzeganie przepisów prawa pracy, w tym bhp w placówkach handlu detalicznego,
- kontrola stanu bezpieczeństwa i higieny pracy na stacjach autogazu i w rozlewniach gazu płynnego propan – butan,
- kontrole przestrzegania przepisów bhp podczas usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych i przemysłowych,
- kontrole spełniania minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie użytkowania maszyn przez pracowników podczas pracy.

Inspektorzy pracy przeprowadzili ogółem 3.466 kontroli (o 232 mniej niż w roku 2005) w 2.582 podmiotach gospodarczych (o 153 mniej niż w roku 2005). Zatrudnienie w tych zakładach wynosiło ogółem ponad 111 tys. pracowników. Statystycznie 1 inspektor pracy przeprowadził w roku 2006 - 71 kontroli (w roku 2005 - 78 kontroli, w 2004 - 82 kontrole).

Ze względu na liczbę zatrudnionych pracowników przeprowadzono:

- 1.882 kontrole w zakładach zatrudniających od 1 do 9 pracowników,
- 915 kontroli w zakładach zatrudniających od 10 do 49 pracowników,
- 490 kontroli w zakładach zatrudniających od 50 do 249 pracowników,
- 179 kontroli w zakładach zatrudniających powyżej 249 pracowników.

Najczęściej kontrolowano zakłady z branż: handel i naprawy, przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, obsługa nieruchomości, rolnictwo i łowiectwo oraz transport i składowanie.

Przeprowadzane kontrole dotyczyły najczęściej:

- przestrzegania przepisów w zakresie technicznego bezpieczeństwa pracy - 2.301 kontroli,
- rozpatrywania zasadności skarg z zakresu naruszeń prawa pracy w tym bhp - 575 kontroli w 498 podmiotach gospodarczych,
- oceny zgodności wykonania obiektów z projektem budowlanym (kontrole odbiorowe) - 248 kontroli w 213 podmiotach gospodarczych.

3. Decyzje inspektorów pracy wydane w wyniku kontroli

Art. 9 Ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy uprawnia inspektora pracy do wydania decyzji nakazowych w tym m. in. wstrzymania prac, skierowania pracownika do innych prac, wypłaty wynagrodzenia lub innego świadczenia.

W wyniku działalności kontrolnej inspektorzy pracy z OIP Białystok wydali ogółem 17.998 decyzji nakazowych, w tym 13.555 decyzji na piśmie i 4.443 decyzji ustnych.

Liczbę zarządzeń nakazowych wydanych w ostatnich trzech latach ilustruje poniższa tabela:

Rok	Liczba decyzji				
	Ogółem	w tym			
		na piśmie	ustnych	dot. wstrzymania prac	dot. skierowań pracowników do innych prac
2006	17.998	13.555	4.443	377	102
2005	17.846	12.786	5.060	392	138
2004	20.650	15.634	5.016	350	128

Liczba wydanych decyzji jest zbliżona do poziomu z roku ubiegłego. Jednakże biorąc pod uwagę spadek liczby kontroli przeprowadzonych w 2006 roku (o około 6%) należy stwierdzić, że liczba wydanych decyzji na jedną kontrolę wzrosła o około 11%.

Statystyka pokazuje, że najbardziej wzrosła liczba decyzji dotyczących maszyn i urządzeń technicznych, przygotowania pracowników do pracy, narażenia i zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz magazynowania i składowania. Spowodowane jest to przede wszystkim egzekwowaniem przez inspektorów pracy części przepisów dotyczących minimalnych wymagań dotyczących bhp w zakresie użytkowania maszyn, których zasadnicza część zaczęła obowiązywać w 2006r. Znaczny wzrost ujawnionych nieprawidłowości w pozostałych obszarach i wydanych w związku z tym decyzji, należy wiązać ze słabym przygotowaniem osób kierujących pracownikami do wypełniania swoich obowiązków.

a) Decyzje wstrzymania prac

Z ogólnej liczby decyzji wydanych w 2006r. – 377 decyzji dotyczyło wstrzymania prac ze względu na stwierdzenie bezpośrednich zagrożeń życia lub zdrowia pracowników. Liczba decyzji wstrzymania prac w porównaniu do ubiegłego roku zmalała o około 4%.

Decyzje wstrzymania prac dotyczyły głównie nieprawidłowości w zakresie:

- eksploatacji maszyn i urządzeń technicznych - 134 decyzje,
- organizacji stanowisk i procesów pracy - 128 decyzji,
- narażenia i zagrożenia czynnikami szkodliwymi - 64 decyzje,
- eksploatacji środków transportu - 24 decyzje,
- eksploatacji urządzeń energetycznych - 19 decyzji.

W porównaniu do roku 2005 zwiększyła się liczba decyzji dotyczących organizacji stanowisk i procesów pracy ze 117 do 128 (o około 9,5%), narażenia i zagrożenia czynnikami szkodliwymi z 54 do 64 (o około 18,5%) oraz eksploatacji środków transportu z 18 do 24 (o około 33,5%), natomiast zmalała liczba decyzji związanych z eksploatacją maszyn i urządzeń technicznych ze 170 do 134 (o około 21%) oraz eksploatacją urządzeń energetycznych z 23 do 19 (o około 17,5%).

Spadek liczby ujawnianych bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników jest efektem prowadzonej od kilku lat strategii, polegającej na koncentrowaniu działalności kontrolnej głównie na tych obszarach, w których od lat stwierdzano największą liczbę zagrożeń wypadkowych.

b) Decyzje skierowania do innych prac

102 decyzje inspektorów pracy nakazywały skierowanie do innych prac 180 pracowników. Były one efektem stwierdzenia dopuszczenia pracowników do pracy przy pracach wzbronionych, szkodliwych lub niebezpiecznych wbrew obowiązującym przepisom lub bez wymaganych kwalifikacji. W porównaniu do roku 2005 liczba tych decyzji zmalała o około 26%, przy równoczesnym spadku o ponad 30% liczby pracowników skierowanych do innych prac.

Decyzje skierowania pracowników do innych prac zostały wydane głównie w związku ze stwierdzeniem:

- braku lub niewłaściwego przygotowania pracowników do pracy - 66,
- wykonywania pracy w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi - 25,
- nieprzestrzegania dopuszczalnych norm przy przemieszczaniu ciężarów - 6,
- zatrudniania kobiet przy pracach im wzbronionych - 3.

W omawianym okresie znacząco zmniejszyła się liczba decyzji dotyczących przygotowania pracowników do pracy - z 82 do 66 (o około 20%) oraz wykonywania pracy w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi - z 41 do 25 (o około 39%).

Spadek liczby ujawnianych bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia pracowników jest efektem lepszego – aczkolwiek w dalszym ciągu niewystarczającego, przygotowania pracodawców do wypełniania obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy oraz wprowadzaniem nowych bezpieczniejszych technologii ograniczających zatrudnianie pracowników w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia.

c) Decyzje płatnicze

Do 37 pracodawców skierowano nakazy zawierające 83 decyzje dotyczące wypłaty wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia na łączną kwotę 3.748.433 zł (w tym nakazy skierowane do 34 pracodawców dotyczyły wynagrodzenia za pracę, do pozostałych – wyłącznie innych świadczeń pieniężnych).

Rok	Liczba				Decyzje zrealizowało			
	praco- dawców	pracow- ników	decyzji	na kwotę zł	praco- dawców	pracow- ników	zrealiz.	na kwotę zł
2006	37	2.550	83	3.748.433	26	1795	58	2.779.839
2005	62	11.709	218	11.164.030	52	9.326	144	6.932.460
2004	96	9.592	244	11.461.634	83	8.006	179	9.502.532
2003	108	15.917	329	18.565.222	101	14.917	254	15.123.903

Z powyższych danych wynika, że w stosunku do roku 2005 znacznemu zmniejszeniu uległa zarówno liczba wydanych decyzji (o 62%) jak i pracodawców (o ok. 40%), do których te decyzje skierowano, a także zawarta w nich kwota i liczba pracowników objętych nakazami płacowymi.

W największym stopniu zmniejszyła się liczba pracowników, których decyzje te dotyczyły - o 78% oraz kwota należności płacowych ujętych w decyzjach - o 74%. Wprawdzie mniejsza liczba pracodawców spośród tych, do których skierowano nakazy zrealizowała decyzje płacowe - 70%, w 2005 r.- 84%), ale nastąpił procentowy wzrost kwoty wyegzekwowanej w stosunku do kwoty ujętej w nakazach (w 2006r. wyegzekwowano 74% kwot objętych nakazami, w 2005r. 62,1%).

Zmniejszenie liczby pracodawców, do których kierowano nakazy płacowe i pracowników objętych tymi decyzjami związane jest z postępującym wzrostem gospodarczym wpływającym na lepszą sytuację finansową przedsiębiorców.

d) Realizacja przez pracodawców decyzji inspektorów pracy

Podczas kontroli w 2006 roku inspektorzy pracy sprawdzili wykonanie 10.257 wcześniej wydanych decyzji nakazowych, przy czym z danych statystycznych wynika, że w roku ubiegłym odsetek decyzji wykonanych w porównaniu do roku 2005 wzrósł o 1,3%.

Rok	Liczba decyzji		Odsetek decyzji wykonanych %
	sprawdzonych	niewykonanych	
2006	10.257	306	97,0
2005	11.140	482	95,7
2004	12.720	732	94,4

Niewykonanie 3% prawomocnych decyzji nakazowych inspektorów pracy tłumaczyć należy przede wszystkim lekceważącym stosunkiem pracodawców do przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym do obowiązku wykonywania decyzji. Zjawisko to wystąpiło przede wszystkim u pracodawców zatrudniających kilku, kilkunastu pracowników.

4. Wystąpienia i wnioski inspektorów pracy

Innym środkiem oddziaływania na pracodawcę przy stwierdzeniu naruszeń prawa pracy jest wystąpienie. W roku 2006 skierowano je do 82,5% pracodawców objętych kontrolami.

Łącznie 1.960 pracodawców otrzymało 2.223 wystąpienia (do części pracodawców wystąpienia kierowano kilkakrotnie) zawierające 13.191 wniosków zmierzających do wyeliminowania stwierdzonych naruszeń przepisów prawa pracy.

Dane liczbowe w porównaniu do lat ubiegłych zawiera poniższa tabela:

Rok	Liczba wystąpień	Liczba wniosków
2006	2.223	13.191
2005	2.338	13.490
2004	2.534	14.726

W stosunku do 2005r. liczba pracodawców, do których skierowano wystąpienia uległa nieznacznemu zmniejszeniu – o około 3,2% i w konsekwencji mniejsza była liczba wniosków – o około 2,2%.

Wydane wnioski dotyczyły w: 26,8% zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy (w 2005r. - 24,3%, w 2004r. – 25,8%), 73,2% prawnej ochrony pracy (w 2005r. - 75,7%, w 2004r. – 74,2%). Spośród zagadnień z zakresu prawnej ochrony pracy najwięcej, bo 32,1% wniosków dotyczyło stosunku pracy, 20,4% czasu pracy, 11,1% wynagrodzenia, 6,3% urlopów wypoczynkowych. W stosunku do lat ubiegłych. nastąpił spadek liczby wniosków dotyczących wynagrodzenia za pracę i stosunku pracy, natomiast wzrosła liczba wniosków regulujących zagadnienia czasu pracy. Wnioski w zakresie urlopów wypoczynkowych utrzymały się na zbliżonym poziomie.

5. Wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej

a) liczba ujawnionych wykroczeń z wyszczególnieniem najczęściej naruszanych przepisów

Podczas czynności kontrolnych inspektorzy pracy ujawnili **2.713** wykroczeń popełnionych przez **1.026** sprawców.

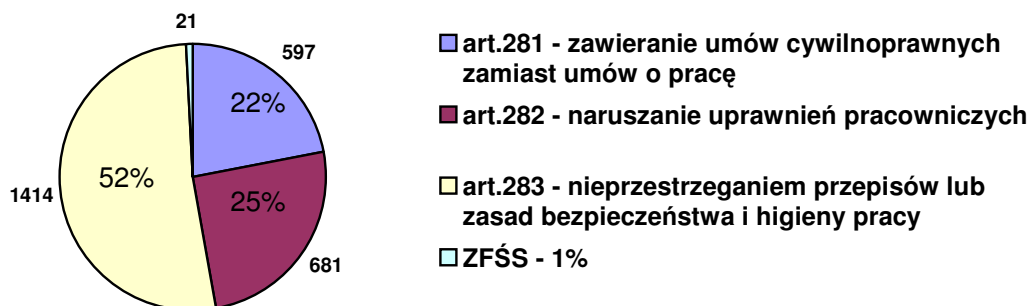
Najczęściej były to wykroczenia związane z:

- nieprzestrzeganiem przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy (art. 283 Kodeksu pracy)
- naruszaniem uprawnień pracowniczych (art. 282 Kp – niewypłacanie wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych, nieudzielanie urlopów wypoczynkowych, niewydanie świadectwa pracy czy niewykonanie prawomocnych orzeczeń sądu pracy)

- zawieraniem umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę, niepotwierdzeniem na piśmie zawartej umowy o pracę, niezgodnym z prawem wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, naruszaniem przepisów o czasie pracy, uprawnieniach pracownika związanych z rodzicielstwem czy dotyczących zatrudniania młodocianych, czyli z art. 281 Kodeksu pracy.

Szczegółowe dane liczbowe i procentowe w tym zakresie przedstawiają się następująco:

WYKROCZENIA

Podobnie jak w latach ubiegłych najczęściej stwierdzano wykroczenia związane z naruszaniem przepisów z zakresu:

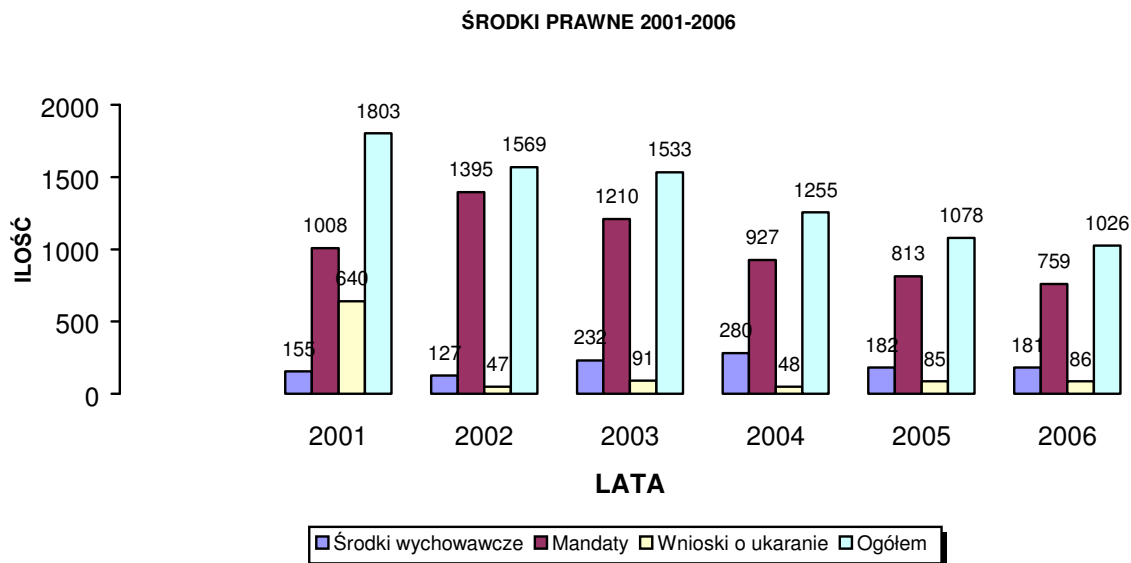
- nie kierowania pracowników na badania lekarskie wstępne oraz
- brak szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Jako przyczynę ponownie należy wymienić lekceważący stosunek pracodawców do przepisów z zakresu bezpieczeństwa higieny pracy oraz nieznaną obowiązującego prawa. Duże znaczenie ma też fakt, iż zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy jest często dużo kosztowniejsze, niż utrzymywanie stanu sprzecznego z prawem i płacenie w odstępach czasowych grzywien. Jednocześnie wciąż utrzymuje się wysoka liczba wykroczeń związanych z nie wypłacaniem pracownikom świadczeń pieniężnych – w przeważającej mierze wynagrodzenia za pracę oraz wynagrodzenia za godziny nadliczbowe. Wynika to m.in. z trudnej sytuacji finansowej i gospodarczej, w jakiej znajduje się część pracodawców oraz z faktu nieznaności przepisów dotyczących obliczania i ustalania prawa do wynagrodzenia i różnych dodatków, zwłaszcza za pracę w godzinach nadliczbowych.

b) środki prawne

W stosunku do sprawców wykroczeń zastosowano 1 026 środków prawnych, w tym:

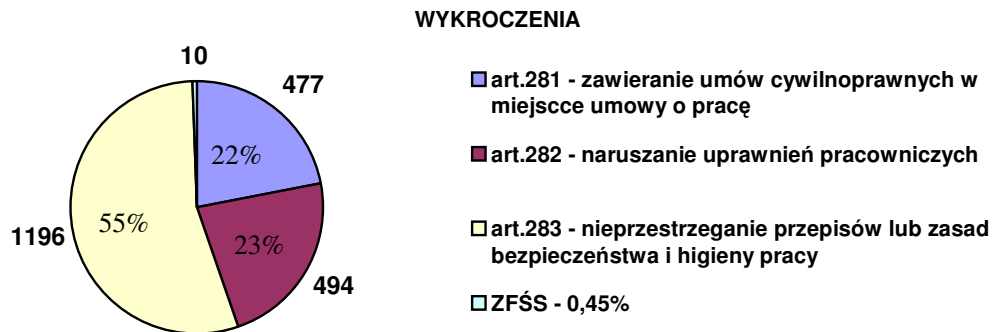
- 759 mandatów karnych,
- 181 środków oddziaływania wychowawczego,
- 86 wniosków o ukaranie skierowano do sądów grodzkich.

W porównaniu do roku 2005 ilość zastosowanych środków prawnych nieznacznie spadła (o 4,8%). Niemal na tym samym poziomie utrzymuje się liczba wniosków o ukaranie skierowanych do sądów (rok 2005 – 85) oraz środków oddziaływania wychowawczego (2005 – 182). Spadła jedynie liczba mandatów karnych o 6,6% (2005 – 813).

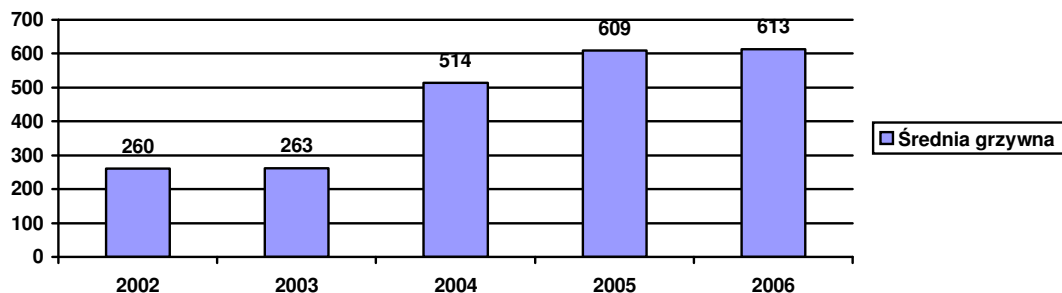
c) postępowanie mandatowe

Za popełnienie 2 177 wykroczeń inspektorzy pracy nałożyli na obwinionych 759 mandatów karnych na łączną kwotę 465 550 złotych. Szczegółowe dane liczbowe i procentowe w tym zakresie przedstawiają się następująco:

Należy stwierdzić, że mandaty karne były środkiem prawnym najczęściej wykorzystywanym przez inspektorów pracy – stanowiły one ok. 80 % ogółu zastosowanych środków (o 5% więcej aniżeli w roku poprzednim). Nakładano je zwłaszcza za nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz za niewypłacanie wynagrodzenia za pracę.

Jednak w porównaniu z rokiem 2005 ilość mandatów spadła o 6,6%, natomiast ilość wykroczeń, za które ukarano mandatami - o 6,4%. Średnia wysokość grzywny orzeczonej w postępowaniu mandatowym przypadająca na 1 mandat wyniosła 613 zł. Wymierzenie kwot mandatów w wyższej wysokości przy jednoczesnym zmniejszeniu ilościowych udzielonych mandatów, w ocenie inspektorów pracy stanowiło wystarczającą dolegliwość dla sprawców wykroczeń, a przez to spełniło swoją rolę w zakresie prewencji ogólnej i szczególnej.

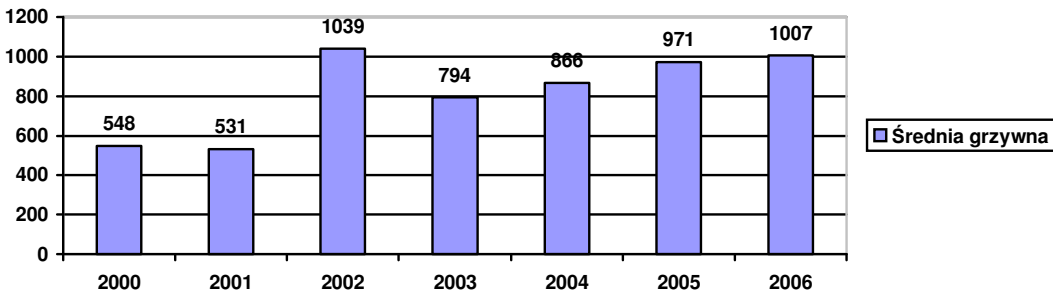

Spośród 759 ukaranych mandatami, 707 stanowili sprawcy wykroczeń z sektora prywatnego (najczęściej pracodawcy), a 52 - z sektora publicznego (osoby zarządzające oraz inne działające w imieniu pracodawców).

Funkcjonowanie przepisów dotyczących orzekania w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową

Wysokość grzywien orzekanych przez sądy w 2006r. była wyższa w porównaniu do orzecznictwa z roku 2005, a jednocześnie zdecydowanie wyższa od grzywien orzekanych

w latach 2000-2001. Świadczą o tym dane statystyczne dotyczące średniej wysokości orzeczonej grzywny na jedno orzeczenie. Przedstawiają się one następująco:

Ze złożonych przez inspektorów 86 wniosków o ukaranie, rozpatrzono 66 – co stanowi 76,6%. To nieznacznie mniej niż w roku ubiegłym. Należy więc uznać, że po znacznym spadku ilości rozpatrywanych w latach 2002 - 2003 spraw, sytuacja w tym zakresie stabilizuje się, a sądy przyśpieszają orzekanie, m.in. wydając orzeczenia w formie wyroków nakazowych.

W 1 przypadku umieszczono we wniosku o ukaranie wniosek o skazanie obwinionego za zarzucany mu czyn bez przeprowadzania rozprawy i wymierzenie kary grzywny w wysokości: 1500zł. Ponieważ w świetle zebranych dowodów wyjaśnienia obwinionego oraz okoliczności popełnienia wykroczeń nie budziły wątpliwości, a obwiniony wyraził zgodę - kara we wskazanej wysokości została przez sąd orzeczona.

Sądy wydały 4 orzeczenia, w których uznano obwinionego winnym zarzucanych mu czynów, jednakże odstąpiono od wymierzenia kary.

W 3 przypadkach obwinionych uniewinniono.

Przewidziane prawem środki zaskarżenia skierowano w 13 sprawach, m.in. w 5 przypadkach, w których sąd orzekał grzywnę, wysokość tej kary została uznana przez inspektora pracy za niewystarczającą i w związku z tym złożony został sprzeciw. W odniesieniu do 3 wniosków sądy orzekły karę grzywny zwiększając jej wysokość (z 1 000zł na 2 000zł; z 300zł na 700zł; z 550zł na 1 000zł).

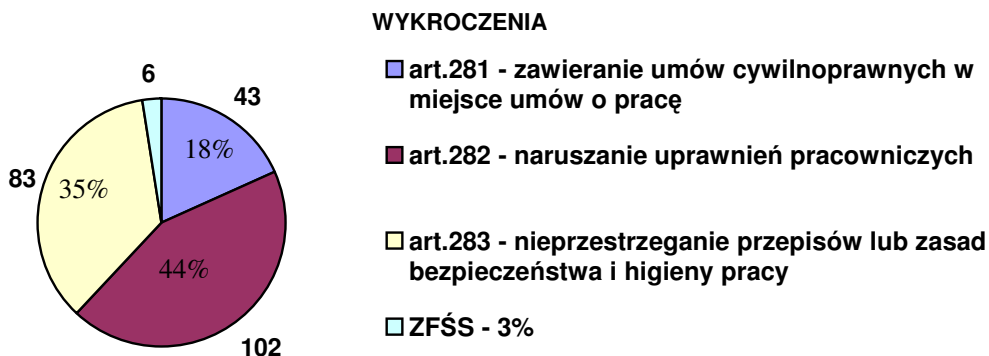
Aż 31 spraw sądy rozpatrzyły w uproszczonym trybie postępowania nakazowego (47% rozpatrzonych). Biorąc pod uwagę fakt, iż inspektorzy pracy uznali wyroki nakazowe za zadowalające i nie kierowali sprzeciwów, rozstrzygnięcie w tej formie było korzystne tak z punktu widzenia ekonomiki procesowej, jak też uzyskania efektów prewencji ogólnej i szczególnej.

Dane statystyczne wskazują na dalszy wzrost kwot grzywien orzekanych przez sądy oraz na przyspieszenie orzekania, co również można oceniać wyłącznie pozytywnie. W sprawach dotyczących niewypłacania przez pracodawców wynagrodzenia za pracę widoczne są jednak rozbieżności w podejściu różnych sądów do kwestii odpowiedzialności za niewypłacanie wynagrodzenia w sytuacji istnienia trudności finansowych. Część sądów nie uwzględnia tych okoliczności jako działających na korzyść obwinionego i orzeka wysokie grzywny, natomiast niektóre sądy traktują trudności ekonomiczne jako okoliczności łagodzące wymiar kary, lub wręcz jako zwalniające od winy. Tego typu podejście jest z punktu widzenia prewencji niebezpieczne, może bowiem powodować u pracodawców nie płacących wynagrodzeń poczucie bezkarności.

d) wnioski o ukaranie kierowane do sądów grodzkich

Inspektorzy pracy skierowali do sądów 86 wniosków o ukaranie 74 obwinionych - w 8 przypadkach skierowano kilka wniosków o ukaranie tego samego pracodawcy (w 4 przypadkach skierowano 3 wnioski o ukaranie tej samej osoby, w pozostałych 4 przypadkach skierowano 2 wnioski).

Szczegółowe dane liczbowe i procentowe w tym zakresie przedstawiają się następująco:

Oceniając powyższe dane można stwierdzić, że od 2005 roku wykroczenia z art. 282 Kodeksu pracy, czyli naruszenia uprawnień pracowniczych stanowią niemal połowę ogółu wykroczeń we wnioskach (rok 2006 - 44% wszystkich wykroczeń, rok 2005 – 45,5%). Wykroczenia z art. 283 Kodeksu pracy, czyli dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, chociaż jest ich mniej, nadal stanowią liczną grupę – aż 35%. Natomiast mniej jest wykroczeń z art. 281 Kodeksu pracy, jednak ich liczba w porównaniu do roku ubiegłego, znacząco wzrosła, bo o 48% (2005r. – 29). Jeżeli zaś chodzi o wykroczenia popełniane w związku z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, to pomimo, iż stanowią

one najmniej liczną grupę, to w 2006r. odnotowano trzykrotny wzrost wykroczeń zawartych w kierowanych do sądów wnioskach o ukaranie.

Spośród skierowanych 86 wniosków o ukaranie sądy do chwili obecnej rozpatrzyły 66. W 57 przypadkach orzeczono karę grzywny, w 4 przypadkach uznano obwinionego winnym i odstąpiono od wymierzenia kary, w 3 przypadkach uniewinniono obwinionych, w 2 przypadkach – sprawy odroczone bezterminowo (podstawą wydanych przez sąd postanowień były: stan zdrowia obwinionej oraz prawo do wnikliwego zapoznania się z materiałem dowodowym przedłożonym przez obwinioną dotyczącym ugód zawartych z pracownikami – w szczególności w celu ustalenia ich mocy wiążącej i charakteru prawnego).

Sądy wydały rozstrzygnięcia w formie wyroków nakazowych w 31 sprawach (47% rozpatrzonych). Świadczy to o właściwym dokumentowaniu okoliczności popełnienia wykroczenia w dokumentacji załączanej do wniosku o ukaranie. Wyrokami nakazowymi orzeczono grzywny na łączną kwotę 36 760 zł. - średnio na 1 wyrok przypadło 1185,80zł (wzrost o ok. 220zł).

6. Zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

W roku sprawozdawczym odnotowano znaczący, 46% spadek zawiadomień prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Inspektorzy w 26 przypadkach powiadomili organy prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstw, czego skutkiem było wszczęcie 13 postępowań.

Zawiadomienia dotyczyły przestępstw, których podstawą były:

- Art. 225 § 2 Kodeksu karnego – utrudnianie lub udaremnianie czynności kontrolnych,
- Art. 218 § 1 Kk – złośliwe lub uporczywe naruszanie praw pracownika,
- Art. 271 § 1 Kk – poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne,
- Art. 218 § 1 i art. 225 § 2 Kk (przestępstwa z tych artykułów występujące łącznie),
- Art. 270 § 1 Kk – podrabianie lub przerabianie dokumentu w celu użycia za autentyczny lub użycie takiego dokumentu,
- Art. 270 § 1 i 271 § 1 Kk (przestępstwa z tych przepisów występujące łącznie).

Zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa						
ogółem	w tym z art. kk					
	Art. 218§1	Art. 225 §2	Art. 270§1	Art. 271§1	Art. 218 §1 i art. 225§2	Art.170 §1 i art. 271§1
26	6	8	2	5	4	1

W 6 przypadkach prokuratura odmówiła wszczęcia postępowania. Odmowy dotyczyły przestępstw z art. 225 § 2 kk (3 zawiadomienia) i z art. 218 § 1 (3 zawiadomienia).

Z 13 postępowań, które prokuratura wszczęła w wyniku powiadomień inspektorów pracy, 5 nie zostało zakończonych do dnia 31 grudnia 2006.

Prokuratura w 3 przypadkach umorzyła postępowanie dotyczące następujących czynów:

- z art. 225 §2 kk -2
- z art. 218 §1 i z art. 225 §2 kk – 1

Jedno z postępowań, dotyczące fałszowania kart ewidencji czasu pracy zostało zawieszono. Przyczyną takiej decyzji była konieczność powołania biegłego z zakresu finansów i rachunkowości celem wyliczenia strat poniesionych przez pracowników w związku z niewypłaceniem im za przepracowane nadgodziny.

W 7 przypadkach nie otrzymano dotychczas informacji o działaniach prokuratury.

W związku z umorzeniem śledztwa w sprawie utrudniania lub udaremniania czynności kontrolnych inspektor pracy wniósł 1 zażalenie na postanowienie prokuratora. Do dnia 31 grudnia 2006 nie powiadomiono o decyzji Prokuratora Okręgowego odnośnie uznania lub odrzucenia wniesionego zażalenia.

W okresie sprawozdawczym prokuratura wniosła do sądu rejonowego 4 akty oskarżenia. Do końca roku 2006 sprawy nie zostały rozstrzygnięte.

7. Porady prawne i techniczne

W okresie od 1 stycznia 2006r. do 31 grudnia 2006 roku pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy udzielili łącznie **46.649** porad prawnych i technicznych, w tym:

- w zakładach pracy udzielono łącznie **21.401** porad, w tym:
 - porad prawnych - **11.086**
 - porad technicznych - **10.315**

- w siedzibie OIP i oddziałach udzielono łącznie **25.248** z czego:
 - porad prawnych - **21.934**
 - porad technicznych - **3.124**
 - porad z zakresu społecznego nadzoru nad warunkami pracy - **3**
 - inne - **187**

Poniższa tabela przedstawia liczbę porad prawnych udzielonych w zakładach pracy oraz w siedzibach OIP i oddziałach w roku 2006 oraz w latach poprzednich.

Udzielone porady							
	Ogółem	W zakładach pracy			W siedzibach OIP		
		Ogółem	porady prawne	porady techniczne	Ogółem	porady prawne	porady techniczne
2006 r.	46 649	21 401	11 086	10 315	25 248	21 934	3 124
2005 r.	42 967	21 757	11 329	10 428	21 210	19 761	1 366
2004 r.	47 383	22 898	12 303	10 595	24 485	21 913	2 285

W 2006r. udzielono łącznie **33.020** porad prawnych oraz **13.439** porad technicznych, tj. odpowiednio o **1.930** (6,2%) i o **1.699** (14,47%) więcej niż w analogicznym okresie 2005r. W biurze Okręgowego Inspektoratu Pracy większość interesantów stanowili pracownicy (**12.902**), zazwyczaj zatrudnieni w małych zakładach pracy, którzy prosili o zachowanie anonimowości w obawie o utratę pracy. Przewaga pracowników – interesantów jest z roku na rok mniejsza, ponieważ coraz częściej z porad korzystają zakłady pracy (**11.701**). Sytuacja ta spowodowana jest coraz większym uświadomieniem pracodawców w zakresie stosowania przepisów prawa pracy. 95 porad udzielono przedstawicielom związków zawodowych.

Szacunkowo najczęściej zadawano pytania dotyczące:

- czasu pracy – ok. 26%,
- wynagrodzenia za pracę – ok. 20%,
- urlopów wypoczynkowych – ok.16%.
- stosunku pracy, zwłaszcza w zakresie rozwiązywania umów o pracę – 11%.

Ponadto pytania dotyczyły także :

- zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,
- odpraw i odszkodowań.
- umów cywilnoprawnych i przesłanek istnienia stosunku pracy.

Zagadnienia najczęściej poruszane przez pracowników dotyczyły w szczególności uprawnień pracowniczych dotyczących obowiązującego czasu pracy i zasad naliczania dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych. Dużym zainteresowaniem, zarówno pracowników jak i pracodawców, cieszyły się zmiany kodeksu pracy dotyczące wydłużenia wymiaru urlopów macierzyńskich. W tym wypadku częstym problemem była interpretacja przepisów przejściowych wprowadzonych zmian.

W dalszym ciągu pracodawcy zgłaszali problemy z ustalaniem wymiaru urlopu i zasad jego udzielania w przypadku osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy. Częstym problemem poruszonym przez pracowników była praca na podstawie umów cywilnoprawnych i uprawnień z nimi związanych.

W zakresie udzielanych porad technicznych większość pracowników zwracała się z prośbą o informację odnośnie temperatury minimalnej w pomieszczeniach pracy. W okresie letnim dużym zainteresowaniem cieszyły się zagadnienia związane z zapewnieniem przez pracodawcę napojów. Pracodawcy zwracali się z pytaniami z zakresu wymogów, jakie powinien spełniać zakład pracy rozpoczynający działalność.

Pojawiały się również pytania związane z odzieżą i obuwiem roboczym (sposób przyznawania i wydawania odzieży i obuwia roboczego).

W okresie sprawozdawczym wpłynęło **247** pisemnych zapytań prawnych. Ich autorami byli pracownicy (**133**), przedstawiciele związków zawodowych (**18**), społeczni inspektorzy pracy (**3**) oraz pracodawcy (**93**). **41** zapytań wpłynęło drogą elektroniczną przez internet. Tematyka zawartych w nich problemów w przeważającej mierze obejmowała zagadnienia prawnej ochrony pracowników – **226** zapytań prawnych, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy sporządzono **21** opinii prawnych.

Kontynuowana była dotychczasowa forma poradnictwa dla pracowników, przedstawicieli organizacji związkowych i pracodawców w miastach stanowiących siedziby powiatów. Pracownicy merytoryczni sekcji prawnej oraz sekcji informacji i promocji raz w miesiącu pełnili dyżury w siedzibach Starostw Powiatowych, Urzędach Miejskich oraz Ponadzakładowych Organizacji Związkowych, gdzie udzielili łącznie **84** porad.

Inną formą przewidzianą w działalności profilaktycznej Okręgowego Inspektoratu Pracy było udzielanie informacji w zakresie prawa pracy i bhp za pośrednictwem mediów i środków masowego przekazu. Pracownicy merytoryczni udzielali porad prawnych w trakcie dyżurów pełnionych w redakcjach gazet. Zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prawnej ochrony pracy popularyzowane były również przez stacje radiowe i telewizyjne. W okresie sprawozdawczym odbywały się także nagrania programu „INTERWENCJE” emitowanego przez Telewizję Polską Oddział w Białymstoku. W wymienionych programach pracownicy Okręgowego Inspektoratu Pracy udzielali wyjaśnień z zakresu prawa pracy na tematy budzące największe zainteresowanie. Dotyczyły one w szczególności wymiaru urlopów macierzyńskich oraz czasu pracy.

8. Przedsięwzięcia na rzecz ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym

Akcje promocyjne na rzecz rolnictwa indywidualnego

Działania na rzecz rolnictwa indywidualnego skupiły się wokół promowania wiedzy z zakresu bezpiecznych zachowań w rolnictwie wśród dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi, szerokim informowaniu rodziców o zagrożeniach związanych z pomocą dzieci w gospodarstwie rolnym oraz umieszczaniu jak największej liczby informacji, programów i artykułów na ten temat w mediach lokalnych i stronie internetowej. Zaplanowane działania realizowano poprzez szkolenia, prelekcje i konkursy wiedzy o bhp w rolnictwie oraz konkursy plastyczne w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach rolniczych, szkolenia ogólne i specjalistyczne oraz konkursy adresowane do rolników, udział pracowników OIP w punktach informacyjno-promocyjnych organizowanych podczas wystaw rolniczych na terenie województwa podlaskiego. Stała i aktywna współpraca z lokalnymi mediami, zwłaszcza z TVP Białystok oraz publikacje materiałów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie na stronach internetowych OIP zapewniły bieżące informowanie odbiorców zainteresowanych tematem o problemach bezpieczeństwa w rolnictwie.

Specjaliści ds. rolnictwa z Okręgowego Inspektoratu Pracy w Białymstoku przeprowadzili 249 dwugodzinnych prelekcji dla 9532 uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach. W ten sposób realizowane było założenie, aby przynajmniej raz w cyklu kształcenia w gimnazjum spotkać się z młodzieżą wszystkich gimnazjów w województwie.

W okresie ferii zimowych oraz wakacji, specjaliści z OIP włączyli się do organizowanych przez Komendę Wojewódzką Policji akcji „Bezpieczne ferie” i „Bezpieczne wakacje”. Łącznie przeprowadzili 22 prelekcje dla 883 dzieci wypoczywających na koloniach i obozach.

Zorganizowano konkursy:

- plastyczne pod wspólnym hasłem „Jak bezpiecznie pomagać rodzicom w gospodarstwie rolnym?” - 17 konkursów na terenie 19 gmin w 65 szkołach podstawowych i gimnazjach. Łącznie przedstawiono do oceny 1280 prac plastycznych. Konkursy poprzedzane były dwugodzinnymi prelekcjami, a uczestnicy otrzymali materiały promujące zasady bezpiecznej pracy w rolnictwie.
- wiedzy z zakresu zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym; odbyły się w 10 gimnazjach, wzięło w nich udział 1366 chętnych uczniów
- konkursy pod wspólnym hasłem „Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym” odbyły się w 21 szkołach o profilu rolniczym; w tegorocznej edycji udział wzięło 787 uczniów klas maturalnych wszystkich szkół uczących w kierunkach rolniczych na terenie województwa.

Zorganizowano również, w 17 szkołach, spotkania z rodzicami, w czasie których przeprowadzono godzinne szkolenia omawiające zasady bezpiecznej pomocy dzieci i młodzieży w gospodarstwie rolnym (udział 1324 rodziców).

W ramach promocji zasad bezpiecznej pracy wśród rolników i członków ich rodzin zorganizowano 90 szkoleń, z których skorzystało 2963 osób. Odbyły się również konkursy adresowane do rolników, w których udział wzięło 688 osób.

W roku 2006 przeprowadzono również wizytacje gospodarstw rolnych, w tym:

- 723 wizytacji prac żniwnych,
- 143 wizytacji innych prac polowych (sianokosy, zbiór kukurydzy i buraka cukrowego),
- 95 wizytacji gospodarstw indywidualnych.

Tradycyjnie już, OIP Białystok prezentował się na wystawach rolniczych towarzyszących takim imprezom masowym jak:

- Dożynki województwa podlaskiego w Ciechanowcu,
- Dni otwarte PODR Szepietowo połączone z Wystawą Zwierząt Hodowlanych,
- Wiosennych i Jesiennych Targach Ogrodniczych,
- „Zielone żniwa” – organizowane przez PODR Szepietowo,
- Festyn sportowo-rekreacyjny TŁOKA w Rudce.

Należy zaznaczyć, że największą z imprez (Dni Otwarte PODR Szepietowo) odwiedziło około 50 tysięcy zwiedzających. Inne imprezy masowe odwiedzało od kilku do kilkunastu tysięcy osób. Specjaliści OIP udzielali porad i wyjaśnień przekazując zainteresowanym wydawnictwa Państwowej Inspekcji Pracy.

Akcje promocyjne są organizowane przy współpracy z partnerami społecznymi. Ścisła współpraca realizowana jest z Oddziałami Regionalnymi KRUS w Augustowie, Białymstoku i Zambrowie oraz Komendą Wojewódzką Policji w Białymstoku. W roku 2006 współpracowano również z Wojewódzkim Zarządem Kółek i Organizacji Rolniczych, Stowarzyszeniem Sołtysów Województwa Podlaskiego, Związkiem Harcerstwa Polskiego oraz diecezjami katolickimi i prawosławnymi z województwa. Polem do wymiany poglądów i doświadczeń w zakresie bhp w rolnictwie były, odbywające się raz w kwartale, posiedzenia Wojewódzkiej Komisji ds. BHP w Rolnictwie Indywidualnym